

ΜΝΗΜΗ ΝΙΚΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗ (1931-2012)

Στις 4 Οκτωβρίου έφυγε από τη ζωή, μετά από σύντομη ασθένεια, ο διακεκριμένος φιλόλογος και λογοτέχνης Νίκος Γρηγοριάδης, αγαπημένος φίλος, συνάδελφος και στενός συνεργάτης της Πανελληνίας Ένωσης Φιλολόγων, η οποία, μάλιστα, τον τίμησε κατά το παρελθόν (25/9/'96), με ειδική αφιερωματική εκδήλωση¹.

Γεννημένος στην Κορυφή Κιλκίς, γόνος Ποντίων από τη Μικρά Ασία (Πλάτανα² Τραπεζούντας) και τις «χαμένες πατρίδες» του Ελληνισμού, τελείωσε το 5^ο Γυμνάσιο Αρρένων Θεσσαλονίκης και σπούδασε Κλασική Φιλολογία στη Φιλοσοφική Σχολή του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου· μετεκπαιδεύθηκε στη ΣΕΛΜΕ (Σχολή Επιμόρφωσης Λειτουργών Μέσης Εκπαίδευσης) Αθηνών. Ως φιλόλογος καθηγητής υπηρέτησε, με ζήλο και ενθουσιασμό, στην Ιδιωτική (από το 1958) και στη Δημόσια Εκπαίδευση (από το 1962), καθώς και σε σχολεία του Απόδημου Ελληνισμού, και ως Σχολικός Σύμβουλος (από το 1983), στους Νομούς Λάρισας και Ευβοίας, αφιερώνοντας το μεγαλύτερο μέρος της ζωής του και της δημιουργικής του δύναμης στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Έτσι, ως καθηγητής, Σχολικός Σύμβουλος και Επιμορφωτής προσέφερε πολλά στην εκπαιδευτική κοινότητα με το διδακτικό και συγγραφικό του έργο, κυρίως με τη σύνθεση – συνεργαζόμενος και με ομάδα επίλεκτων συναδέλφων – ανθολογιών των Κειμένων Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Γυμνασίου και Λυκείου, το βιβλίο Έκφραση – Έκθεση Γ' Λυκείου και Έκθεση Ιδεών. Λόγος Δημιουργικός, η τέχνη και η τεχνική· πρόκειται για τα νέα διδακτικά βιβλία νεοελληνικής λογοτεχνίας και γλώσσας, υψηλής ποιότητας και

εξαιρετικά, από κάθε άποψη, που αποτελούν τομή στην ιστορία της Β/θιας Εκπ/σης. Ο ίδιος, άλλωστε, αργότερα ως Διευθυντής των εκδόσεων Κώδικας συνεισέφερε ανυπολόγιστα στο συγγραφικό αμνητό, ενώ υπήρξε και ιδρυτικό μέλος της Εταιρείας Συγγραφέων.

Παράλληλα με την εκπαιδευτική του δράση, η ποιητική του ευδοκίμηση, που αρχίζει αρκετά νωρίς και κορυφώνεται με τις δέκα τέσσερις συλλογές⁴, φέρει έκτυπα τα σημάδια της ευαισθησίας και της παιδείας του, εκφράζοντας έντονα την ερωτική και κοινωνική διάσταση της υπαρξιακής ποίησής του, που διακρίνεται για τη λιτότητα και το στοχαστικό βάθος, με επιδράσεις από το δημοτικό τραγούδι και τον Κάλβο ως τον Εμπειρικό και τον Ελύτη⁵. Ιδιαίτερα, όμως, στη συλλογή Μαύρες ακτές, κορυφαία δημιουργία του, δίκην ποιητικού νόστου – «γλυκασμός άφατος πατρίδας⁶», στα προγονικά χώματα του Πόντου, λαξεύει περίτεχνα μian επιτύμβια στήλη για τις αλησμόνητες πατρίδες (Αμάσεια, Τραπεζούντα, Σινώπη, Καισάρεια, Αμισός).

«Τα τείχη τα λαμπρά της Τραπεζούντας
με τους αναβαθμούς, τις σκάλες, τις επάλξεις
που οδηγούν, θαρρείς, ψηλά στα ουράνια,
ως κοίταζα ενεός,
αγλαό θάμβος με περιχούσε το χρυσάφι
κι η άσπρη πέτρα».

(Των απολησμονημένων).

Στη συλλογή αυτή αποτύπωσε το εύρος της τραγωδίας και την περιπέτεια του ποντιακού, αλλά και ολόκληρου του Ελληνισμού⁷, αρχίζοντας και κλείνοντας, τα 24 αφηγηματικά ποιήματα, με δύο θρηνητικά τραγούδια, ένα δημοτικό ποντιακό (Πάρθεν) και ένα δικό του

(Που είστεν κι αραεύω σας) στην ποντιακή διάλεκτο. Ειδικότερα, για το θέμα αυτό, συνέβαλε στην εισαγωγή της ιστορίας του ποντιακού ελληνισμού στα σχολικά εγχειρίδια, συνέγραψε ανθολόγιο ποντίων ποιητών (Λύρα του Πόντου), συνέθεσε ποιήματα σε ποντιακή διάλεκτο και αγωνίσθηκε με πάθος⁸ για τη διατήρησή της.

Άνθρωπος χαμηλών τόνων ο Νίκος ήταν αγαπητός σε όλους με την απέραντη καλωσύνη του, τη σεμνότητα, προσήνεια και μειλιχιότητα του χαρακτήρα του, την ευγένεια της ψυχής του, το δημοκρατικό ήθος και την κοινωνικότητα, τέλος με την πολύτιμη αρωγή και συμμετοχή του, ως την τελευταία στιγμή, σε όλες τις εκδηλώσεις μας. Ο φιλολογικός κόσμος θα τον θυμάται για πάντα.

Το Διοικητικό Συμβούλιο της Π.Ε.Φ. κατέθεσε στεφάνι στη σορό του εκλιπόντος και εξέφρασε τα θερμότερα συλλυπητήρια στη σύζυγό του Κική και στους οικείους του. Στη νεκρώσιμη ακολουθία, στις 6 Οκτωβρίου, στο ναό της Αγίας Παρασκευής Ν. Πεντέλης (τόπο κατοικίας του) παρέστησαν ο Πρόεδρος, ο οποίος εξεφώνησε επικήδειο λόγο, και η Γενική Γραμματέας Γεωργία Χαριτίδου. Με συγκίνηση αποχαιρέτησαν το φίλτατο Νίκο η Ανθούλα Δανιήλ και η μαθήτριά του Χριστίνα Μουρίκη, ενώ ποιήματά του απήγγειλαν η Μαριέττα Σγουρδαίου, ηθοποιός και φιλόλογος, και ο Γιώργος Παγανός. Διαβάστηκε, επίσης, ποιητικός αποχαιρετισμός από ένα φίλο, τον οποίο και παραθέτουμε.

Επιτάφιο

Κηδέψαμε το Νίκο
ανήμερα Ερωτηίδος μάρτυρος.
Δε γνώριζα την ύπαρξη
Τέτοιας αγίας στο εορτολόγιο

και εξεπλάγην ευχάριστα ομολογώ
κυρίως για τη σύμπτωση.

Τώρα πάντως που το 'μαθα

δέομαί σου Ερωτηίς

να υποδεχτείς προσωπικά

εν τω Παραδείσω το Νίκο μας

ότι Ερωτιδεύς γλυκύς και μάρτυς

ο ερχόμενος.

Κώστας Μπ.

Αναστάσιος Αγγ. Στέφος

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Αφιέρωμα στο Νίκο Γρηγοριάδη, Βιβλιοθήκη της Πανελληνίας Ένωσης Φιλολόγων, Αθήνα 1997.
2. Βλ. ποίημα Πλάτανα (Μαύρες ακτές)
«Σχεδόν δύο βήματα απ' την Τραπεζούντα
στα Πλάτανα αντίκρυ,
με τη σκιά των αγέραστων βουνών...».
Πρβλ. Βιογραφικόν ιδιόγραφον (Βουστροφηδόν. Το Σύνταγμα της Ζωής, 1988 με το ψευδώνυμο Νικόλας Ταλμάν). «Παππούς μου ο τηλεκλυτός Ταλμάν, απόγονος των πρώτων Ιώνων αποικιστών, Τραπεζούντιος...».
3. Πρώτες δημοσιεύσεις, στη Μακεδονία (1949, «Φεύγει ο χρόνος») και στη Νέα Πορεία, 12 (1956), «Πρώτη αίσθηση».
4. Συγκεντρωτική έκδοση, Ποιήματα (1963-2005), Γαβριηλίδης, Αθήνα 2007. Ποιήματά του μεταφράστηκαν στα αγγλικά.
5. Βλ. Γιώργου Παγανού, Παρουσίαση Νίκου Γρηγοριάδη. Η Ελληνική Ποίηση, τ. Στ', Σοκόλης, Αθήνα 2002, σ.σ.334-337.
6. Έδωσαν οι καιροί, στ. 15.
7. Βλ. και συλλογή Ανάβαση, Αθήνα 2002.
8. Πρβλ. «Τη ψης ατούν η φωτασιά» (Ανάβαση).